

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 3 april 1937 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

Genom en den 5 mars 1937 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 197, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

Härigenom förordnas, att 1, 6, 7, 61, 97,¹ 130, 132 och 191 §§ strafflagen för krigsmakten skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Till krigsmän — — — polisväsendet vid mobiliserad avdelning av krigsmakten;

6:o) vid lots- och fyrinrättningarna anställda personer under den tid, de fullgöra dem åliggande tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten; samt

7:o) — — — av krigsmakten.

Under 1:o) och 2:o) innefattas icke blott personal med beställning på aktiv stat vid krigsmakten utan jämväl övertalig personal samt reservpersonal, den sistnämnda dock allenast under tid, då den fullgör tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten.

6 §.

Under denna — — — denna lag.

Under 2:o) innefattas icke blott civila ämbets- och tjänstemän med beställning på aktiv stat vid krigsmakten utan jämväl övertalig personal samt reservpersonal, den sistnämnda dock allenast under tid, då den fullgör tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten.

¹ Senaste lydelse av 97 §, se SFS 1936 nr 329.

7 §.

Att värnpliktige och reservpersonal samt vid lots- och fyrinrättningarna anställda personer, ändå att de icke, enligt vad ovan är sagt, lyda under denna lag, i vissa fall äro underkastade straff efter densamma, därom stadgas i 61, 97, 130, 132 och 157 §§.

61 §.

Vad i 48—54 och 59 §§ finnes stadgat om krigsmän skall i tillämpliga delar gälla beträffande värnpliktige samt officerare, underofficerare och manskap, hörande till krigsmaktens reservpersonal, ävensom vid lots- och fyrinrättningarna anställda personer, ändå att de icke skulle vara att hänföra till krigsmän. Likaledes skall vad i 56 § är stadgat om vissa ämbets- och tjänstemän, som utan att vara krigsmän lyda under denna lag, äga motsvarande tillämpning å till krigsmaktens reservpersonal hörande civila ämbets- och tjänstemän, som äro tjänstgöringsskyldiga vid mobiliserad avdelning, ehuru denna lag icke eljest skulle vara å dem tillämplig.

97 §.

Vad i 79 och 95 §§, 96 § 1 mom. samt 96 a § är stadgat skall äga tillämpning jämväl å personer tillhörande krigsmaktens reservpersonal, vilka uppträda i militär tjänstedräkt, ändå att denna lag icke eljest skulle vara å dem tillämplig. Likaledes skall, även i de fall då till reservpersonalen hörande officerare, underofficerare och manskap ej äro att hänföra till krigsmän, vad i 96 § 2 mom. är stadgat om krigsmän vinna tillämpning å nämnda personer, då de uppträda i militär tjänstedräkt.

130 §.

Visar krigsman — — — till avsättning.

Vad i denna § är stadgat om krigsmän skall äga tillämpning jämväl å officerare, underofficerare och manskap, hörande till krigsmaktens reservpersonal, ändå att de icke eljest skulle lyda under denna lag.

132 §.

Där någon, — — — vetenskap erfordras.

Vad i denna § är stadgat skall även gälla, då brott som här sägs begås av civil ämbets- eller tjänsteman, som tillhör krigsmaktens reservpersonal, ändå att denna lag icke eljest skulle vara å honom tillämplig.

191 §.

Den bestraffningsrätt — — — befäl, nämligen:

- 1:o) chefen för armén, chefen för marinen och chefen för försvarsstaben;
- 2:o) chef för arméfördelning och annan omedelbart under chefen för ar-

mén lydande befälhavare, så ock chef för regemente eller därmed likställt truppförband vid armén;

3:o) chefen för kustartilleriet och chef för regemente eller därmed likställt truppförband vid kustartilleriet;

4:o) marindistriktschef, chef för örlogsstation och chef för örlogsvarv, så ock, i de fall Konungen bestämmer, annan befälhavare vid marinen av minst regementsofficers grad;

5:o) bevakningschef vid kustsignalväsendet;

6:o) inskrivningsbefälhavare; samt

7:o) befälhavare av minst kaptens grad för skola, kommendering, verk eller inrättning, som ej tillhör visst truppförband av armén eller kustartilleriet eller visst marindistrikt, eller för detacherad avdelning; så ock chef av kaptens grad för självständig eller detacherad fartygsavdelning eller för enkelt eller detacherat fartyg.

Samma befogenhet — — — är sagt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1937.

I fråga om de skäl som ligga till grund för förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Vissa av de organisatoriska förändringar inom försvarsväsendet som beslutats år 1936 återverka på stadgandena i strafflagen för krigsmakten, i den mån dessa direkt hänföra sig till försvarsväsendets organisation. Det senare är fallet särskilt beträffande bestämmelserna om lagens tillämplighetsområde och om de befälhavare som äga bestraffningsrätt i disciplinmål. Då i fråga om dessa stadganden syntes erforderligt att ändring på vissa punkter vidtoges utan avvaktan på en allmän revision av lagen, utarbetades inom justitiedepartementet förslag till ändrad lydelse av 1, 6, 7, 61, 97, 130, 132 och 191 §§ strafflagen för krigsmakten ävensom motivering till förslaget, innefattad i en den 13 februari 1937 dagtecknad »P. M. angående ändringar i strafflagen för krigsmakten, föranledda av 1936 års beslut om försvarsväsendets ordnande».

Över departementsförslaget, vilket i sakligt hänseende överensstämde med det genom propositionen framlagda lagförslaget, avgåvos efter remiss yttranden av t. f. chefen för försvarsstaben samt av cheferna för generalstaben, väg- och vattenbyggnadskåren, marinstaben, kustartilleriet och flygvapnet.

I fråga om den militära strafflagens tillämplighetsområde innebär förslaget att landstormsofficerare och officerare vid väg- och vattenbyggnadskåren likställas med officerare i krigsmaktens reserver. Förslaget anknyter härutinnan till 1936 års beslut i försvarsfrågan enligt vilket de båda förstnämnda personalgrupperna framdeles komma att räknas till arméns reservpersonal. I samband med nyssberörda utvidgning av tillämplighetsområdet för den mi-

litära strafflagen vidtages sådan ändring i densamma (i 97 § andra punkten) att civilklädd reservpersonal icke i något fall blir underkastad militärlag för ordningsföreseelser begångna under tid då vederbörande icke är inkallad till tjänstgöring. Vad beträffar det stadgande i den militära strafflagen, som innehåller de grundläggande bestämmelserna angående vilka befälhavare som äga bestraffningsrätt i disciplinmål (191 §), föreslås tillägg varigenom innehavarna av de nyinrättade högre chefsbefattningarna (chefen för armén, chefen för marinen, chefen för försvarsstaben m. fl.) uttryckligen tillerkännes sådan bestraffningsrätt. De ändringar som i övrigt inträda i fråga om befälsförhållandena föranleda även viss omredigering i sistberörda stadgande.

Ändringarna i straffrättsligt hänseende för landstormsofficerarna och personalen vid väg- och vattenbyggnadskåren motiveras av föredragande departementschefen sålunda:

»I fråga om den militära strafflagens tillämplighetsområde avser det remitterade förslaget i främsta rummet att i straffrättsligt hänseende likställa landstormsofficerarna med officerare i arméns reserver. Redan för närvarande finnas i tjänstgöringsreglementet för armén beträffande landstormsofficerarna vissa stadganden om befälsrätt, tjänsteställning m. m., vilka bygga på uppfattningen att landstormsofficerarna äro under tjänstgöring att jämställa med andra officerare. Landstormsofficerarna kunna emellertid icke hänföras till någon av de i 1 och 6 §§ strafflagen för krigsmakten uppräknade personalgrupper som lyda under lagen. Deras anställning vid krigsmakten såsom landstormsbefäl är därför utan någon som helst straffrättslig betydelse. Huruvida de under tjänstgöring äro att anse såsom krigsmän beror på om de eventuellt fullgöra tjänstgöringen i egenskap av värnpliktiga eller — vid mobilisering — såsom medlemmar av landstormsförening.

Den anmärkta bristande överensstämmelsen mellan strafflagen för krigsmakten och de militära föreskrifterna torde kunna medföra avsevärda praktiska olägenheter. Framför allt synes det vara av vikt med hänsyn till de betydelsefulla uppgifter som åvila landstormsofficerarna vid mobilisering, att deras straffrättsliga ställning fastställes genom klara lagbestämmelser. Detta är angeläget även för fredsförhållanden, då det nämligen kan antagas att landstormsofficerarna i ej ringa omfattning komma att delta i de landstormsövningar vilka skola anordnas enligt 1936 års beslut i försvarsfrågan. I och med att landstormsofficerarnas ansvar och straffbarhet sålunda regleras, kunna även de nyssnämnda föreskrifterna rörande befälsrätt m. m. i full utsträckning vinna tillämpning. Att såsom i det remitterade förslaget skett jämställa landstormsofficerarna med reservofficerare lär även stå i god överensstämmelse med det av försvarskommissionen framförda och nästlidet år godkända förslaget att hänföra landstormsofficerarna till arméns reservpersonal.

Såsom i den remitterade promemorian utvecklats kommer personalen vid väg- och vattenbyggnadskåren att efter kårens omorganisation intaga en

ställning i fråga om tjänstgöringsskyldighet m. m., som bör föranleda att, på sätt föreslagits, lagändring vidtages varigenom personalen i straffrättsligt hänseende helt likställes med personal i reserverna.»

Utskottet har vid sin granskning av lagförslaget ej funnit anledning till *Utskottet.*
erinran mot detsamma och får alltså hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 3 april 1937.

På första lagutskottets vägnar:

THORWALD BERGQUIST.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Klefbeck, Erik Anderson, Velande, Ernst Svenson, Ruben Wagnsson, Löfgren, Branting* och *Otto Wangson*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist* och *Lindqvist*, fru *Östlund* samt herrar *Ryberg, Olsson* i Mellerud, *Larsson* i Hede, *Lindberg* i Stockholm och *Gezelius*.
